

MARCIN WIELEC

Recenzja książki: **Legal aspects of the European intelligence services' activities** pod red. dr. Piotra Burczaniuka¹

Pod koniec 2022 r. nakładem wydawnictwa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego ukazała się anglojęzyczna monografia wieloautorska pt. *Legal aspects of the European intelligence services' activities* (pol. Prawne aspekty działalności europejskich służb specjalnych²) pod redakcją naukową dr. Piotra Burczaniuka. Jej tematem przewodnim jest funkcjonowanie służb specjalnych w ramach systemów prawnych 19 państw europejskich, tj. Austrii, Belgii, Bułgarii, Chorwacji, Czech, Estonii, Francji, Niemiec, Grecji, Węgier, Włoch, Łotwy, Litwy, Holandii, Polski,

¹ *Legal aspects of the European intelligence services' activities*, P. Burczaniuk (red. nauk.), Warszawa 2022, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

² Tłumaczenia w tekście pochodzą od autora (przyp. red.).

Rumunii, Słowacji, Hiszpanii i Szwecji. W książce zostały omówione modele organizacyjne, struktura i zakres kompetencji służb specjalnych w wymienionych państwach, jak również wybrane problemy związane z ich działalnością.

Monografia ma 302 strony i składa się z 20 rozdziałów oraz bogatej bibliografii. Rozpoczyna ją przedmowa szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego płk. Krzysztofa Waclawka oraz wstęp dr. Burczaniuka. Następnie w ramach 19 rozdziałów poświęconych poszczególnym państwom zostały zaprezentowane analizy dotyczące wskazanej w tytule problematyki, przeprowadzone na podstawie czytelnego schematu zaproponowanego przez redaktora naukowego publikacji. Zgodnie z nim rozdziały składają się z dwóch zasadniczych części. W pierwszej z nich autorzy omawiają: miejsce danej służby w krajowym systemie prawnym, definicję legalną służb specjalnych, ich pozycję i rolę w systemie administracji publicznej, realizowane przez nie czynności, kontrolę i nadzór nad służbami, status prawny funkcjonariuszy i pracowników służb. Druga część jest poświęcona wybranym przez autorów zagadnieniom związanym z działalnością tego rodzaju podmiotów, m.in.: zadaniom i mandatowi służb, zwłaszcza ich uprawnieniom dochodzeniowo-śledczym, roli służb w postępowaniu karnym, zbieraniu informacji, ochronie informacji niejawnych i danych osobowych oraz współpracy międzynarodowej. Z uwagi na wielość omawianych państw, zróżnicowanie ich systemów prawnych oraz zagadnień poddawanych analizie wprowadzenie wspólnego wzorca konstrukcyjnego należy ocenić pozytywnie.

Jedynym rozdziałem odbiegającym od opisanego schematu i stanowiącym cenne dopełnienie wcześniejszych rozważań jest rozdział dwudziesty, zatytułowany *National Security Clause in the EU Law and Its Implications for Intelligence and Security Services* (pol. Klauzula bezpieczeństwa narodowego w prawie Unii Europejskiej i jej skutki dla służb specjalnych). Zaprezentowano w nim wybrane zagadnienia związane z polityką państw Unii Europejskiej i ich służb specjalnych w kontekście bezpieczeństwa narodowego, a sama jego koncepcja została przedstawiona w szerszej perspektywie, uwzględniającej najnowsze orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Wydaje się, że systemy prawne państw opisanych w publikacji mają, pomimo różnic dotyczących modeli i umiejscowienia służb specjalnych, wiele cech wspólnych. Do zagadnień uniwersalnych, a zarazem budzących

największe kontrowersje, należą nadzór i kontrola nad tego rodzaju strukturami państwowymi oraz status ich funkcjonariuszy.

Omawianą pozycję należy ocenić bardzo wysoko. Na uznanie zasługuje nie tylko zebranie w jednym miejscu kompleksowych analiz dotyczących służb specjalnych tak wielu państw, lecz także dobór autorów. Są to osoby będące ekspertami w swoich dziedzinach, a przede wszystkim bezpośrednio związane z działalnością służb specjalnych w poszczególnych państwach i wykorzystujące w praktyce akty prawne opisywane w książce. Dzięki temu prezentowane analizy są wiarygodne, rzetelne i konkretne, a poruszane zagadnienia – aktualne. Dotyczą one również kwestii tak żywotnych, jak cyberbezpieczeństwo, *big data* czy dezinformacja.

W literaturze z zakresu nauk prawnych, nauk politycznych i dotyczących bezpieczeństwa narodowego monografia *Legal aspects of the European intelligence services' activities* jest pozycją wyjątkową. Może ona być bardzo przydatna osobom zajmującym się zawodowo problematyką służb specjalnych oraz środowiskom akademickim z uwagi na zebranie w niej i omówienie wielu istotnych zagadnień związanych z funkcjonowaniem służb specjalnych w aż 19 krajach europejskich.

Dr hab. Marcin Wielec

Prodziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, kierownik Katedry Postępowania Karnego Wydziału Prawa i Administracji UKSW, dyrektor Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości. Autor i współautor kilku pozycji książkowych oraz wielu artykułów naukowych z zakresu postępowania karnego. Członek Rady Programowo-Naukowej kwartalnika „Probacja”. Absolwent IESE Business School i Krajowej Szkoły Administracji Publicznej.